

Beszámoló
a Magyar Nemzeti Helynévtár Programról
(2024. október 1. – 2025. november 30.)

1. Formai keretek

A Magyar Nemzeti Helynévtár Program (MNHP) előző évi beszámolóját a 2024. szeptember 30-ig tartó időszakról készítettük el. Jelen beszámoló ennek megfelelően az elmúlt 14 hónap munkáját és eredményeit foglalja össze.

2. Szervezeti kérdések

A Magyar Nemzeti Helynévtár Program 2024. december 17-én, illetve speciálisan a határon túli intézmények képviselői számára – már a futamidőn túl, de ahhoz szorosan kapcsolódva – 2025. december 18-án online **évértékelő megbeszélést** tartott, amelynek keretében Hoffmann István programvezető tájékoztatta a program résztvevőit az adott években elvégzett munkáról, és válaszolt a következő pályázati időszak legfontosabb feladatait.

A program negyedik évében **szervezeti szinten az alapok további szélesítését**, a kutatói kör **minőség**i bővítését tűztük ki alapvető célként.

2.1. Intézményi keretek

Az MNHP jelenleg 24 felsőoktatási-kutatási intézmény és ezek mellett további más intézmények együttműködésével zajlik. (Ezek listáját lásd itt: <https://mnhp.unideb.hu/intezmenyek>) Messze legnagyobb aktivitással a Debreceni Egyetemen, az ELTE-n, a határokon túl pedig a Partiumi Keresztény Egyetemen és Kolozsváron (a Babeş-Bolyai Tudományegyetemen és az Erdélyi Múzeum-Egyesületben), valamint a Nyitrai Konstantin Filozófus Egyetemen folyt a munka.

2.2. Munkatársak teljes és részmunkaidős alkalmazása

2025-ben a programhoz három teljes állású munkatárs csatlakozott: Homoki-Mozga Evelin és Köteles-Szőke Melinda (ők a korábbiakban félállású munkatársak voltak), illetve 2025 októberétől Katona Csilla. A programban 2025. november 30-án **tizenkét teljes állású és négy részfoglalkozású** munkatárs dolgozott.

Intenzív szakmai kapcsolatokat alakítottunk ki a **hazai kisebbségi nyelvek kutatóival** a magyarországi kétnyelvű települések névanyagának feltárására. E téren a hazai kroatisztika szakembereinek a bekapcsolódása mutatkozik már most is nagyon gyümölcsözőnek.

3. Oktatási programok

Az előző évekhez hasonlóan most is több szinten igyekeztünk speciális felkészítést biztosítani a tudományterülettel kapcsolatba kerülők számára. A hangsúlyt ebben az évben a következőkre helyeztük:

- az online tananyagok finomítása,
- a gyűjtési, az adatbázis- és névtárkészítési módszertan egységesítése,
- változatos (és más-más célú) képzési programok biztosítása.

3.1. Tananyagok, módszertani segédanyagok

A 2022-ben elkészült *Bevezetés a helynévkutatásba* című (https://mnhp.unideb.hu/kutatasi_segedletek/bevhnkut) online **tankönyv** bizonyos fejezeteit a gyűjtési és a feldolgozási tapasztalatok fényében **újabb ismeretekkel** egészítettük ki, egyes részleteit pontosítottuk.

Az MNHP honlapján a kutatási segédletek, módszertani segédanyagok között szereplő **útmutatók** körét bővítettük, illetve a már meglévők némelyikének a szövegét – ugyancsak a tapasztalatok fényében – jelentősen módosítottuk. Útmutató készült (vagy bővült) *a szótár szerkesztéséhez* (ehhez egy szótári sablonfájl is kapcsolódik), *a helynevek helyesírásához*, *a fonetikus lejegyzéshez*, *a forrásjegyzék elkészítéséhez* (ezzel összefüggésben a *kötelezően feldolgozandó történeti forrásokról* is közreadtunk egy listát). Készítettünk továbbá egy útmutatót a gyűjtők számára a *technikai szerkesztéshez*, *a munkatérkép készítéséhez*, de útmutató segíti a *helynévgyűjtést a többnyelvű településeken és Pesty Frigyes helynévtárára* vonatkozóan is.

3.2. Képzési programok

A képzési programok elsődleges célja továbbra is a hallgatók névtani munkára történő felkészítése volt, aminek a fő bázisát az egyetemek jelentik. A képzési program a korábbi évek gyakorlatát követve többféle formában valósult meg azzal a céllal, hogy a hallgatók elméleti és gyakorlati felkészítése egyaránt nagy hangsúlyt kapjon.

a) Kurzusok, elméleti felkészítés

A 2024/2025. tanév II. (tavaszi) félévében **7** hazai és határon túli **intézményben** (DE, ELTE, NyE, PTE; Kolozsvár, Nyitra, Újvidék) **7 kurzust** tartottak az oktatók, amelyek többnyire a helynévgyűjtés elméletét és módszereit bevezető jellegű kurzusként tárgyalták, de a kollégák hirdettek erre épülő tantárgyakat is.

A 2025/2026. tanév I. (őszi) félévében **8** hazai és határon túli **intézményben** (DE, ELTE, KRE, NyE, PTE; Kolozsvár, Komárom, Újvidék) **10 kurzust** tartottak a kollégák.

A kurzusok listája itt érhető el: https://mnhp.unideb.hu/oktatas_kurzusok.

A két félév kurzusain összesen több mint **160 hallgató** vett részt. A kurzusokat elvégzett hallgatók közül mindenhol válnak ki olyanok, akik aztán aktívan bekapcsolódnak a helynévgyűjtő munkába. Jól mutatják ezt a tudományos diákköri konferenciákon vagy más tudományos fórumokon bemutatott hallgatói munkák és szakdolgozatok (lásd erről bővebben a hallgatói tudományos munka támogatásáról szóló d) pontban).

b) Gyakorlati felkészítés: tréningek, adatbázisépítő táborok

Egyes intézményekben a kurzusokat **felkészítő tréningek** is kiegészítették. Lezajlott az első, gyűjtőket felkészítő tréning Kolozsváron, az Erdélyi Múzeum-Egyesületben Tamás Csilla vezetésével (2025. június 30. – július 2.). A három nap alatt a résztvevők a saját, kutatásra kijelölt (erdélyi) településeik történeti helynévanyagát dolgozták fel. A munka során kb. 2000 rekordnyi névanyag gyűlt össze. A Debreceni Egyetemen ugyancsak szerveztünk felkészítő tréninget. Az egyhetes tréningen (2025. április 7–11.) a Nyitrai Konstantin Filozófus Egyetem Közép-európai Tanulmányok Karának hallgatói vettek részt a Makovecz Hallgatói Ösztöndíjprogram keretében, és dolgoztak a választott településük helynévi adatbázisán.

A Nyitrai Konstantin Filozófus Egyetem Közép-európai Tanulmányok Karának végzős doktorandusza, Csobády Csilla, az MNHP munkatársa pedig Erasmus+ ösztöndíjpályázat keretében háromhetes **szakmai gyakorlatát** töltötte a Debreceni Egyetemen (2025. január 13. – február 9.), a programnak a **képzők képzése** stratégiájához illeszkedve. Oktatási programjaink ugyanis azt a célt is szolgálják, hogy a névkutatóhoz szükséges alapképzettséggel rendelkező egyéni kutatókat (tanárokat, helytörténészeket stb.) is minél nagyobb számban bevonhassunk a gyűjtőmunkába, akik aztán maguk is koordinálhatják a hozzájuk kapcsolódó gyűjtők munkáját.

c) Gyűjtőutak, terepgyakorlatok

Az **ELTE magyar szakos hallgatói** 2025 májusában az MNHP munkatársa, Wendl Dávid vezetésével folytattak helynévgyűjtést egy nyelvjárásgyűjtő terepmunka keretében a **szlavóniai Kórógyon**. Ennek köszönhetően egy újabb határon túli település helynévszótára készülhet el a közeljövőben.

A **Debreceni Egyetem hallgatói** 2025 nyarán dr. Nagy Katalin vezetésével több alkalommal vettek részt a **Hajdú-Bihar megyei** településeken helynévgyűjtő terepgyakorlaton.

d) Hallgatói tudományos munka támogatása

Több egyetemi és doktorandusz hallgató munkatársunk vett részt a program tematikájához kapcsolódó előadással tudományos konferencián, és ért el eredményt tudományos vagy felsőoktatási pályázaton.

A 2025. április 15–17. között a Szegedi Tudományegyetemen megrendezett **37. Országos Tudományos Diákköri Konferencia Humán Tudományi Szekciójában** az MNHP munkatársai, Tallárom Réka (DE) *Két-nyelvű települések helynévrendszerének összevető elemzése* című pályamunkájával a Névtani tagozatban I., Réger Dániel (PE) *Abda helyneveinek történeti elemzése* című dolgozatával pedig II. helyezést ért el. A konferencián az MNHP-hoz kapcsolódóan közel tíz előadás hangzott el magyarországi és határon túli felsőoktatási intézmények hallgatóitól.

2024. október 24–25. között rendezte meg az ELTE Nyelvtudományi Doktori Iskola Magyar nyelvészet doktori programja a **XX. Félúton Konferenciát**. A rendezvényen Szalatyán Erzsébet, a DE doktorandusza *Névkontinuitás-vizsgálatok Máriapócs helyneveinek körében* címmel tartott előadást.

Sikerrel szerepelt a 2025. május 16-án a nagyváradai Partiumi Keresztény Egyetemen megrendezett **28. Partiumi Tudományos Diákköri Konferencián** az MNHP két munkatársa: Mezei Zsolt Lécfalva, Lipták Vivien pedig Krasznabéltek helyneveiről tartott előadást, dolgozatával Mezei Zsolt a Nyelvtudományok szekcióban II. helyezést ért el.

Szalók Balázs Dávid, a Debreceni Egyetem hallgatója két tudományos konferencián is bemutatta az MNHP-hoz kapcsolódó kutatási eredményeit. A **XXX. Partiumi Honismereti Konferencián** (Nagyvárad, 2025. augusztus 29–31.) *Elpusztult középkori települések Nagyszalonta helynévanyagában: Kölesér, Ebej, Vásári, Ér és Keszi* címmel tartott előadást; a **VIII. Partium-konferencián** (Nagyvárad, 2025. november 14.) pedig Mihálka Nándor muzeológus-régésszel közösen *Nagyszalonta környezetének elpusztult települései. Vásári vizsgálata nyelvészeti és régészeti-történeti vonatkozásban* címmel.

A Magyar Tudományos Akadémia 200 éves jubileumi rendezvénysorozata keretében 2025. november 20–22. között Kolozsváron szervezték meg a **A Magyar Tudomány Napja Erdélyben. 200 év a tudás és a társadalom szolgálatában** című konferenciát, amelyen az erdélyi kollégák mellett nagyváradai és marosvásárhelyi hallgatók is sikerrel szerepeltek előadásukkal (Szőlősi Erzsébet Tövisháton, Sikó Nóra-Boglárka Haraly településen, Birtalan Alexandra pedig Korondon folytatott helynévgyűjtést).

A programhoz kapcsolódóan közel tucatnyi **szakdolgozat** is született: a Debreceni Egyetemen (Vetró Viktor: Kunmadaras, Bagdi Zsuzsanna Sára: Tákos), az ELTE-n (Török Sára: Ordas, Cselovszky Katinka: Kalocsa környéke, Simonics Réka: Gömörpéterfala), a Pannon Egyetemen (Réger László Dániel: Abda, Rompos Csilla Rita: Monostorapáti); a határokon túl pedig Nagyváradon a Partiumi Keresztény Egyetemen (Mezei Zsolt: Lécfalva, Lipták Vivien: Krasznabéltek), a Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetemen (Birtalan Mária-Alexandra: Korond), a Nyitrai Konstantin Filozófus Egyetemen (Kunc Bianka: Deáki, Kurcz Jázmin: Szőgyén, Nagy Miriam: Tompa, Sloboda Karolina Éva: Réte, Molnár Karina: Tajti, Kaderábek Brigitta: Andód, Nagy Eszter Réka: Hanva), a komáromi Selye János Egyetemen (Dudás Ádám: Pozsonyeperves, Mišurák Róbert: Gömörfalva, Lőkősháza, Otrokocs) és az Újvidéki Egyetemen (Rózsa Viola: Magyarkanizsa).

PhD-értekezés is készült a programhoz kapcsolódóan: Csobády Csilla 2025-ben a Nyitrai Konstantin Filozófus Egyetemen védte meg doktori értekezését *Helynév-szociológiai vizsgálatok szlovák–magyar kétnyelvű környezetben és oktatásban való alkalmazásuk* címmel.

Hallgatói és doktorandusz munkatársaink több **ösztöndíjat** is elnyertek a 2025/2026-os tanévre: Bíró-Vasas Brigitta (II. éves PhD-hallgató, DE) az **Egyetemi Kutatói Ösztöndíj Program (EKÖP)** doktorandusz ösztöndíját kapta meg *Jelenkori névkorpuszok összevető névrendszertani vizsgálata* című pályázatával, Tallárom Réka Panna (V. magyar–olasz szakos hallgató, DE) pedig a **Nemzeti felsőoktatási ösztöndíjat** nyerte el *Kétnyelvű települések összevető névrendszertani vizsgálata* című pályázatával.

4. A program tudományos kiterjesztése

4.1. A kutatómunkát támogató adatbázisok

a) Bibliográfiai adatbázisok

A **bibliográfiai adatbázis** jelentősen bővült, az általános forrásjegyzék jelenleg több mint 3700 rekordot számlál. A **térképi források** listájában jelenleg mintegy **800** tétel szerepel.

Az egyes településeken dolgozók munkáját nagyban segíti, hogy a bibliográfia **térképes formában**, településenkénti bontásban is elérhető (https://mnhp.unideb.hu/map_server/MERGED_bibliografia/#1/48/20), egyelőre csak a magyarországi térségre vonatkozóan. Mindegyik bibliográfiai állomány természetesen folyamatosan gyarapodik.

b) Gyűjtési helyzetkép

A gyűjtés minél gazdaságosabb szervezése és a belépő munkatársak tájékozódása, a gyűjtés terepének kiválasztása szempontjából fontos, hogy naprakész ismeretekkel rendelkezünk az egyes településeken folyó munkáról, annak egyes szakaszairól. E célból olyan adatbázist fejlesztünk folyamatosan,

amely a gyűjtőterületre vonatkozóan kétféle megjelenítésben nyújt információkat: táblázatban és térképi ábrázolásban: https://mnhp.unideb.hu/kutatasi_segedletek_gyujtes.

4.2. Élőnyelvi helynévgyűjtés és -feldolgozás

Jelenleg a magyar nyelvterület **közel 600 településén** folyik helynévgyűjtő és -feltáró munka.

A gyűjtés 2025-ben néhány térségben **koncentrált módon** zajlott:

- befejeződött a Balmazújvárosi járásban és a Kalocsai járásban;
- előrehaladott állapotban van a Gárdonyi, a Székesfehérvári és a Nagykállói járásban is.
- A határon túli térségek közül pedig lezárult a romániai Szatmár megye északi (24 településen) és Bihar megye középső részén (19 településen) a helynévgyűjtés,
- a szlovákiai Csallóközben pedig 10 településről készült helynévszótár.

A határon túli térségekben sikeresen folytattuk az **ösztöndíjas programokat** az egyetemi hallgatók számára. Ennek eredményeként 2025-ben több tucat településen zárultak le gyűjtések, és készültek **helynévszótárak** (Szlovákiából 9 település helynévszótára, Erdélyből pedig 12 település helynévszótára állt egybe).

5. Tudományos eredmények

5.1. Magyar Nemzeti Helynévtár (MNH) online adatbázis

A Magyar Nemzeti Helynévtár Programnak mint nyelvészeti-onomasztikai alapkutatásnak a legfontosabb tudományos célja és hozadéka a magyar nyelvterület élőnyelvi és történeti helynévanyagának teljességre törekvő összegyűjtése és dokumentálása. Ez elsősorban a Magyar Nemzeti Helynévtár online adatbázisában valósul meg, de emellett nyomtatott formában is tervezzük a megjelentetését.

A Magyar Nemzeti Helynévtár online adatbázisa 2024. október 1-jén útjára indult, és immáron bárki számára hozzáférhető: <https://mnh.unideb.hu>. A két fő modullal (a *Névtár* és a *Szótár* modullal), illetve több segédmodullal felálló jelenlegi verzió célja az, hogy a szélesebb tudományos közönség és más érdeklődők számára egyaránt hozzáférhetővé tegye a magyar helynévkincset. A beérkező anyagokat lektorálást és szerkesztést követően folyamatosan töltjük fel a MNH állományába.

Az adatbázis jelenleg **32 település helyneveit** tartalmazza, a gyűjtő- és feldolgozó munka előrehaladásával, a névtárak lektorálásával és szerkesztésével összhangban folyamatosan bővül. További fejlesztésként a Magyar Nemzeti Helynévtár szakmai verziójának az elkészítésén dolgozunk.

A helynévanyag közzétételi folyamatának aktuális állásáról (egyrészt a digitális platformon, másrészt a könyvformátumú megjelentetés terén), illetve a következő időszak feladatairól 2024. október 17-én a Magyar Nemzeti Helynévtár **szerkesztőbizottsága** kibővített online ülést tartott.

5.2. Publikációk

a) Könyvek, füzetek

Megjelent a **Magyar Nemzeti Helynévtár** sorozat két kötete:

1. A Hajdúnánási járás helynevei. Szerk. E. NAGY KATALIN–HOFFMANN ISTVÁN. Debreceni Egyetemi Kiadó, Debrecen (2024. november).

3. A Balmazújvárosi járás helynevei. Szerk. E. NAGY KATALIN–HOFFMANN ISTVÁN–TÓTH VALÉRIA. Debreceni Egyetemi Kiadó, Debrecen (2025. december).

Nyomdai előkészítés alatt áll a harmadik (2. számot viselő) kötet, amely a **romániai Szatmár megye** északi részének helynévszótárát tartalmazza (megjelenése 2026 tavaszán várható).

A kötetekhez kapcsolódóan útjára indítottuk a Magyar Nemzeti Helynévtár Füzetek sorozatát. E sorozatban ezidáig 13 füzet jelent meg, amelyek egy-egy település helynévszótárát, településtörténetét, névatlaszát tartalmazzák.

1. Porció Veronika, *Folyás helynevei*. MNH Füzetek 1. Debreceni Egyetemi Kiadó, Debrecen, 2024.
2. Szalatyán Erzsébet, *Görbeháza helynevei*. MNH Füzetek 2. Debreceni Egyetemi Kiadó, Debrecen, 2024.

3. Pásztor Éva–Reszegi Katalin, *Hajdúnánás helynevei*. MNH Füzetek 3. Debreceni Egyetemi Kiadó, Debrecen, 2024.
4. Vékony Vivien, *Polgár helynevei*. MNH Füzetek 4. Debreceni Egyetemi Kiadó, Debrecen, 2024.
5. Bódis Mira Mária–Török Eszter, *Tiszagyulaháza helynevei*. MNH Füzetek 5. Debreceni Egyetemi Kiadó, Debrecen, 2024.
6. Szép Szilvia, *Újtikos helynevei*. MNH Füzetek 6. Debreceni Egyetemi Kiadó, Debrecen, 2024.
8. Hankusz Éva–Kocán Béla–Szilágyi-Varga Zsuzsa, *Halmi község helynevei*. MNH Füzetek 8. Debreceni Egyetemi Kiadó, Debrecen, 2025.
9. Hankusz Éva–Kocán Béla, *Kökényesd község helynevei*. MNH Füzetek 9. Debreceni Egyetemi Kiadó, Debrecen, 2025.
13. E. Nagy Katalin–Tóth Valéria, *Balmazújváros helynevei*. MNH Füzetek 13. Debreceni Egyetemi Kiadó, Debrecen, 2025.
14. Csepreginé Fehér Orsolya–E. Nagy Katalin, *Egyek helynevei*. MNH Füzetek 14. Debreceni Egyetemi Kiadó, Debrecen, 2025.
15. E. Nagy Katalin, *Hortobágy helynevei*. MNH Füzetek 15. Debreceni Egyetemi Kiadó, Debrecen, 2025.
16. Surányi Andrea–Vékony Vivien, *Tiszacsege helynevei*. MNH Füzetek 16. Debreceni Egyetemi Kiadó, Debrecen, 2025.
17. Szép Szilvia, *Újszentmargita helynevei*. MNH Füzetek 17. Debreceni Egyetemi Kiadó, Debrecen, 2025.

Ezek a füzetek a programnak ahhoz az alapcéljához illeszkednek, hogy a magyar nyelv e fontos szeletét a helyi közösségekhez, akiktől a helyneveket összegyűjtöttük, a feldolgozás után vissza is juttassuk. E füzetek által tölthetik be alapvető közművelődési szerepüket, hogy az adott település művelődési házának, könyvtárainak, iskoláinak, sőt még a legkiválóbb adatközlőinek is eljuttatjuk őket.

b) Tanulmányok

A Magyar Nemzeti Helynévtárban az egyes települések helynévszótárait lektorált közleményként DOI azonosítóval jelentetjük meg. 2025-ben (a korábban elkészült 6 online szótár után) **26 település helynévszótárát** publikáltuk ilyen módon (<https://mnh.unideb.hu/dictionary>). Ugyanilyen formában adjuk közre az adott településekhez kapcsolódó rövid településtörténeti tanulmányokat is: ezek közül 2025-ben hét készült el (<https://mnh.unideb.hu/settlementhistory>).

Az MNHP keretében az adott időszakban (2024. október 1. és 2025. november 30. között) további **40 tanulmány** jelent meg (közte 9 idegen nyelven) 17 különböző szerző tollából. A publikációk hosszabb időbeli átfutásából adódóan további jelentős számú tanulmány áll megjelenés alatt. A már közzétett tanulmányok a program honlapján ugyancsak elérhetők: https://mnhp.unideb.hu/kiadvanyok_tanulmanyok.

5.3. Pesty-kiadás

A Magyar Nemzeti Helynévtár Program keretében hozzáférhetővé tesszük **Pesty Frigyes 1864–1865-ben összegyűjtött helynévtárának** eddig még kiadatlan részeit. E forrás az egyetlen olyan gyűjtés anyagát tartalmazza, amely az egykori Magyar Királyság teljes területére kiterjed, s mint az Akadémia által is támogatott program, az MNHP elődjének tekinthető. Mivel multidiszciplináris forrásként több tudományterületnek is szolgáltat fontos információkat, kiadása mindenképpen kívánatos. A sorozatot Kis Tamás, a Debreceni Egyetem docense szerkeszti. Közzétettük az eddig kiadott anyagok teljes bibliográfiáját: <https://mnhp.unideb.hu/kiadvanyok/pesty/bibliografia>, ahonnan e források szövege is elérhető.

2024 végén és 2025-ben Pesty Frigyes helynévtárának az előbbi években kiadott hat kötetét követően **további négy kötet** látott napvilágot. Ezek a kötetek a korábbiakhoz hasonlóan könyv formában és digitálisan is megjelentek: https://mnhp.unideb.hu/kiadvanyok_pesty.

- *Pesty Frigyes kéziratos helynévtára 1864. Árva vármegye*. Közzéteszi: Sebestyén Zsolt. Debreceni Egyetemi Kiadó, 2024. 222 lap + térképmelléklet.

- *Pesty Frigyes kéziratos helynévtára 1864. Liptó vármegye. Sáros vármegye. Zólyom vármegye.* Közzéteszi: Mizser Lajos és Sebestyén Zsolt. Debreceni Egyetemi Kiadó, 2025. 320 lap + térképmelléklet.
- *Pesty Frigyes kéziratos helynévtára 1864. Komárom vármegye.* Közzéteszi: Sebestyén Zsolt. Debreceni Egyetemi Kiadó, 2025. 236 lap + térképmelléklet.
- *Pesty Frigyes kéziratos helynévtára 1864. Nógrád vármegye.* Közzéteszi: Angyal László és Gréczi-Zsoldos Enikő. Debreceni Egyetemi Kiadó, 2025. 594 lap + térképmelléklet.

5.4. Tudományos konferenciák, rendezvények

A program előrehaladtával, a gyűjtött és publikált anyagok folyamatos bővülésével 2024 végén és 2025-ben több lehetőség is nyílt az MNHP szélesebb körben való népszerűsítésére, megismertetésére.

A Magyar Tudományos Akadémia 2024. november 4–30. között rendezte meg a **Magyar Tudomány Ünnepe 2024** című országos és határon túli programsorozatot. Ennek keretében került sor a *Tudomány a Magyar Nyelvért Nemzeti Program* rendezvényére, amelynek *Névtani kalandozások a Hortobágyon* címet viselő első részében az MNHP hat munkatársa tartott előadást, felvillantva az összegyűjtött helynévanyag tudományos hasznosíthatóságának néhány aspektusát. Szőke Melinda a *Hortobágy* név eredetéről beszélt, E. Nagy Katalin pedig elpusztult középkori településekről a Hortobágy térségéből, Győrffy Erzsébet a Hortobágy vízneveinek, Reszegi Katalin pedig a halomneveinek a problematikáját taglalta, Bába Barbara nyelvjárási sajátosságokra mutatott rá a régió helynévanyagában, Dudás Előd pedig egy másik régióban, Bátyán és Dunszéken végzett horvát nyelvű helynévgyűjtési tapasztalatairól számolt be. Az előadások megtekinthetők a <https://www.youtube.com/watch?v=dyjIZ5G5R34> linken.

Ugyancsak a Magyar Tudomány Ünnepe alkalmából rendezte meg 2024. november 28-án az MTA Debreceni Területi Bizottsága és a DE Magyar Nyelvtudományi Tanszéke a *Névtani barangolások Hajdú-Biharban* című **program- és könyvbemutatót**. Ezen Hoffmann István magáról a kutatási programról, Rácz Anita a Magyar Nemzeti Helynévtárról mint digitális adatbázisról, Tóth Valéria pedig a Hajdúnánási járás helynevei c. kötetéről tartott előadást.

A **Magyar Tudományos Akadémia 200 éves jubileumi rendezvénysorozata** keretében 2025. május 19-én a partiumi tudományosság mutatkozott be. Ennek részeként a Magyar Nemzeti Helynévtárról három előadás hangzott el: Rácz Anita az MNHP és a partiumi helynévkutatókat, Hankusz Éva és Kocán Béla a nyomtatott szatmári helynévszótárakat, Szilágyi-Varga Zsuzsa és Szőke Melinda pedig a bihari online helynévszótárakat helyezte előadása középpontjába.

A Magyar Tudományos Akadémia fennállásának **200. évfordulója** tiszteletére a **Nyelv- és Irodalomtudományok Osztálya** 2025 júniusában gazdag programsorozatot rendezett. Ennek keretében került sor június 12-én a *Nyelvek és népek a középkori Magyarországon* című egész napos konferenciára, amelyen az MNHP négy résztvevője is szerepelt. Dudás Előd a *Magyar – déli szláv nyelvi kapcsolatok a középkorban*, Hoffmann István *Helynévmintázatok etnikumtörténeti háttéréről*, Rácz Anita *Népnevek és helynevek*, Tóth Valéria pedig *Nyelvek és etnikumok a 13. század elejének Kárpát-medencéjében – Anonymus Gesta Hungarorum című műve alapján* címmel tartott előadást. A konferencia anyaga megtekinthető a https://www.youtube.com/watch?v=gdiel_lwq4M&t=2923s linken.

Az osztályhónapon a MNHP **kisfilmben** is bemutatkozott. A film a következő linken tekinthető meg: https://mnhp.unideb.hu/dokumentumok/MNHP_2025_MTA.mp4.

5.5. Tudományos előadások

a) Nemzetközi tudományos előadások

A Magyar Nemzeti Helynévtár Program két munkatársa előadással szerepelt a 2024. november 7–8. között Vilniusban megrendezett *5th International Scientific Aleksandras Vanagas' Conference – "Language and Culture Dialogue in 21st Century Onomastics"* konferencián. Bárh János *Place Names and Dialects Based on the Experiences of the Fieldwork of the Hungarian National Toponym Registry Programme*, Wendl Dávid pedig *Sustaining Linguistic and Cultural Heritage: Collecting and Analyzing Toponyms in the Hungarian National Toponym Registry Program* címmel mutatta be előadását.

Az Újvidéki Egyetemen (Szabadkán) 2025. október 22-én megrendezett *Border and Identity* című nemzetközi konferencián az MNHP két munkatársa szerepelt előadással: Wendl Dávid *Linguistic analysis of*

water names in the Kalocsai Sárköz region, Bárh M. János pedig *Onomastic Isoglosses in Hungarian Place Names* címmel tartotta meg előadását.

2025 novemberében Nápolyban, a L'Orientale Tudományegyetemen a *Between Past and Future: Literary and Linguistic Research on the Occasion of the 200th Anniversary of the Hungarian Academy of Sciences* konferencián Pelczéder Katalin mutatta be a Magyar Nemzeti Helynévtár Programot *The Hungarian National Toponym Registry Program. Mosaics from the Toponym History of Veszprém* című előadásában.

b) Hazai tudományos előadások

Az MNHP munkatársai 2024. október 1. és 2025. november 30. között **55 hazai tudományos előadást** tartottak konferenciákon, felolvasó üléseken, programbemutató rendezvényeken. Ezekről részletesen lásd a program honlapján: https://mnhp.unideb.hu/kiadvanyok_eloadasok.php.

Akadémiai székfoglaló előadását Hoffmann István *Névadók és névhasználók az Árpád-korban* címmel 2025. június 30-án tartotta meg. Az előadás az alábbi linken megtekinthető: <https://youtu.be/Cle-vuwFBnlc?si=zDzFTiljcn6F3nuP>

c) Könyvbemutatók

2024. november 8-án Nagyváradon, a Partiumi Keresztény Egyetemen megrendezett VII. Partium-konferencia keretében a rendezők felkérésére Tóth Valéria mutatta be Szilágyi-Varga Zsuzsának, az MNHP munkatársának két, a Partium helyneveit tárgyaló kötetét (*A bihari Felső-Hegyköz helynevei*. Debrecen, Debreceni Egyetemi Kiadó, 2023.; *Helynév-szociológiai vizsgálatok a Partiumban*. Debrecen, Debreceni Egyetemi Kiadó, 2024.).

6. Disszemináció

6.1. Tudománynépszerűsítő, programbemutató előadások, rendezvények

A helybeliek kezdeményezésére került sor 2025. március 21-én Hajdúnánáson, a Móricz Pál Városi Könyvtárban a *Hajdúnánási járás helynevei*, illetve a *Hajdúnánás helynevei* című kötetek bemutatójára. A könyveket Reszegi Katalin és Pásztor Éva ismertette. A szerzők a kiadványok mellett szóltak az MNHP céljairól és működéséről is.

Az MTA200 rendezvénysorozat keretében a Magyar Tudományos Akadémián 2025. május 12-én indult el a Határon túli magyar tudományos intézetek ünnepi hónapja, amelynek nyitónapján a Magyar Nemzeti Helynévtár Program erdélyi koordinátora, Tamásné Szabó Csilla *A Magyar Nemzeti Helynévtár Program erdélyi munkálatai* címmel tartott előadásában mutatta be széles hallgatói körnek a program erdélyi működését és eredményeit.

Különösen fontosnak tartjuk a programról szóló, azt népszerűsítő előadásokat a határokon túl. Ilyen eseményekről is be tudunk számolni. Szilágyi-Varga Zsuzsa 2024. november 15–16-án előadóként részt vett a Nemzetstratégiai Kutatóintézet éves konferenciáján. A VI. Interdiszciplináris Konferencia a Kárpát-medencei Magyarság Társadalmi és Gazdasági Helyzetéről elnevezésű szakmai találkozót ezúttal Székelyudvarhelyen rendezték meg. *A Partium helynevei és a Magyar Nemzeti Helynévtár Program* című előadásban munkatársunk a határon túli helynévgyűjtést is támogató Magyar Nemzeti Helynévtár Programról és e programnak a Partium területén való megvalósulásáról beszélt. Az Erdélyi Múzeum-Egyesület pedig 2025. április 11–12-én Sepsiszentgyörgyön tartotta meg a vándorgyűlését. A rendezvényen Tamásné Szabó Csilla *A Magyar Nemzeti Helynévtár Program és a helynévtár fejlesztésének lehetősége erdélyi vonatkozásban* című előadásában mutatta be a programot.

Szőlősi Erzsébet Vivien, a Partiumi Keresztény Egyetem hallgatója, az MNHP munkatársa 2025. október 20–24. között a romániai Paptamási 1-es Számú Általános Iskola diákjai számára rendezett helynévismereti vetélkedőt. A verseny elméleti és gyakorlati jellegű feladatokat tartalmazott, amelyeken keresztül a diákok megismerkedtek saját településük, Paptamási és környéke történetével, a község helyneveivel és a helynévkutatás mibenlétével.

6.2. Médiamegjelenések

A Kossuth Rádió Édes anyanyelvünk című műsora számára Takács Tibor szerkesztő 2025 márciusában három részes rövid interjút készített Hoffmann Istvánnal a Magyar Nemzeti Helynévtár Program jelenlegi állásáról és közeli céljairól. Az interjúk itt hallgathatók meg: [1. interjú](#), [2. interjú](#), [3. interjú](#).

A szlovákiai Pátria Rádió 2025. március 25-én színes összeállítást tett közzé az MNHP-ről. Ennek keretében a program vezetője, Hoffmann István ismertette a program alapvető elveit, módszereit, céljait. Czirfusz Viktória és Csobády Csilla, a program munkatársai pedig az általuk végzett gyűjtő- és feldolgozó munkáról beszéltek. Az interjúkat Gažik Viktória készítette, aki korábban maga is hallgatója volt az MNHP egyik kurzusának. Az interjú [itt](#) hallgatható meg.

6.3. Emléklap, közösségi média

Az MNHP **emléklappal** ismeri el azoknak a munkáját, akik adatközlőként segítik a Magyar Nemzeti Helynévtár elkészítését. Az emléklapokat a terepmunka során a gyűjtők adják át az érintetteknek.

Az MNHP **honlapja** (<https://mnhp.unideb.hu>) és közösségi média csatornái (Facebook, Instagram) folyamatosan hírt adnak a program fontosabb történéseiről, és kapcsolatot tartanak a program résztvevőivel.

7. A kutatócsoport munkatársainak tudományos sikerei

A 200 éves Magyar Tudományos Akadémia 199., ünnepi közgyűlése a Magyar Nemzeti Helynévtár Program programvezető kutatóprofesszorát, Hoffmann Istvánt az **MTA rendes tagjává** választotta. A közgyűlésen Hoffmann István *Az Akadémia Magyar Nemzeti Helynévtár Programjáról: Mire jók a helynevek?* című előadásában beszélt a kutatási programról. Az előadás a következő linken megtekinthető: <https://www.youtube.com/watch?v=YBinB4j8jSs>.

A Magyar Nemzeti Helynévtár Program kapcsolati vezetője, Rácz Anita, 2025. július 3-án a Magyar Tudományos Akadémián sikeresen megvédte a *Helynévmintázatok a középkori Magyarország területén* című **akadémiai doktori értekezését**.

Bárth M. János, az ELTE adjunktusa elkészítette a programhoz szorosan kapcsolódó **habilitációs dolgozatát** *Helynévtörténeti vizsgálatok a Kalocsai Sárközben* címmel.

8. A 2025. évi kutatási terv teljesítéséről

Az erre az évre szóló kutatási terv fő célkitűzéseit – időarányosan nézve – jórészt teljesítettük. **Legfontosabb eredményként** a következőket jelöljük meg.

- a) Megjelent a *Magyar Nemzeti Helynévtár 1. A Hajdúnánási járás helynevei* (2024. november) és a *3. A Balmazújvárosi járás helynevei* című **kötet** (2025. december). Közreadtuk a *Magyar Nemzeti Helynévtár Füzetek* sorozatának 13 kötetét.
- b) A **Pesty-anyag** feldolgozása és kiadása rendkívül hatékonyan működik: az eddig közzétett hat kötet mellett további négy vármegye anyaga látott napvilágot.
- c) Megindult és a feldolgozott területekkel összhangban folyamatosan bővül a *Magyar Nemzeti Helynévtár online adatbázisa*. Ennek *Szótár* modulja jelenleg 32 település helynévanyagát tartalmazza.
- d) Megkezdődtek a helynévtár alapján folytatott **elméleti feldolgozások** is. Kutatási eredményeinkről tanulmányokban és tudományos konferenciákon (köztük nemzetközi konferenciákon), illetve a **tudományos ismeretterjesztésre** is figyelmet fordítva könyvbemutatókon, ismeretterjesztő előadásokban adtunk számot. (Az adott időszakban 40 tanulmány készült és 55 tudományos előadás hangzott el az MNHP munkatársaitól.)
- e) Az eddigi eredmények lehetővé tették, hogy több **tudományos konferenciát** is megrendezzünk az MNHP keretében. A Magyar Tudományos Akadémián két ízben is szervezett a program nagy sikerű (és a YouTube-on való megjelenés által jelentős nézettségű) konferenciát: 2024 novemberében *Névtani kalandozások a Hortobágyon* címmel, 2025. június 12-én pedig *Nyelvek és népek a középkori Magyarországon* címmel.
- f) Az MNHP-hoz kapcsolódó **oktatási-képzési program** kiemelkedően halad, több szinten is eredményesen valósult meg a gyűjtők bevonása és képzése. A határokon túli hallgatók számára

folytatódott az **ösztöndíjprogram**, amelynek köszönhetően jelentős számú romániai és szlovákiai településről érkeztek gyűjtések.

Nem a várakozásoknak megfelelően haladtunk ugyanakkor

- a) a gyűjtőmunkával: a **gyűjtők munkájának** támogatása a felkészítés és a gyűjtés szakaszában kellő intenzitással folyik, a szótárak és az adatbázisok azonban a kelleténél lassabban jutnak el a publikálhatóság fázisába: e folyamatot a következő időszakban hatékonyabb szervezési és követési módszerekkel szeretnénk felgyorsítani.
- b) **Intézményi kapcsolati hálónkban** szerepelnek ugyan levéltárak, helytörténeti intézmények, múzeumok, de ezek további erősítése ugyancsak szükséges.

Debrecen, 2026. január 15.

(Tóth Valéria)
tudományos vezető

(Hoffmann István)
programvezető